

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

F.N. - Inginer minier

I: Profesiile părinților, a rudelor apropiate erau legate de minerit?

R: Da...tata o fost muncitor la mina Baia Sprie, de unde o fost și pensionat, muncitor necalificat
ăsta o fost la mina Baia Sprie, mama....

I: Subteran sau suprafață?

R: Subteran...

I: De la el să înțeleg că a fost îndemnul ăsta să intrați că tre minerit?

R: Da...da...deci inițial după terminarea celor 8 clase am încercat la Liceul Militar, dar fiind de un fizic slăbuț, micuț...n-am corespuns la greutate...lipsind-mi undeva la 5 kile jumate din greutate și am fost respins, m-am întors acasă și am încercat...le-am spus părinților că am fost respins...după care am încercat să ne înscriem la liceu dar deja o trecut data de înscriere și ne-am întors acasă, urmând ca în sesiunea din toamnă unde o mai rămas locuri să ne înscriem și tata o sugerat să mă înscriu la Liceul Minier...Industrial Minier...și așa am ajuns...am susținut un examen și am ajuns la secția de Topografie a Liceului Industrial Minier Numărul 2 Baia Mare...

I: Ce vă leagă de școală? Liceul minier...ați terminat un liceu de profil...În sensul educației v-a folosit în viitor educația dată în liceu vis-a-vis de meserie...de minerit?

R: Da...da...în timpul liceului am fost un elev destul de bun, beneficiind chiar de bursă de merit cum o fost atunci la liceu

I: Da...

R: Minier și la sugestia dascălilor mei și a profesorilor mei n-am mers la Institut aici în Baia Mare ci am dat examen examen la Institutul de Mine Petroșani, reușind și urmând cursurile Institutului de Mine Petroșani

I: Aveți vreun profesor care v-a rămas așa...

R: C....

I: Da...

R: Profesorul de exploatare miniere, soția dânsului care o fost profesor de geologie, profesorul de matematică, S. care ținea mult la mine...

I: Cine v-a îndrumat mai mult către Petroșani?

R: Faptul că vecinul meu, la vremea respectivă, era inginer miner...deci cu câțiva...adică undeva la 10 ani mai în vârstă ca mine...și care între timp se realizase și o devenit directorul exploatare miniere Lupeni din Valea Jiului și lumea îi purta un respect deosebit....dintr-un om simplu...din părinți simpli...fără studii, fără posibilități materiale deosebite s-o realizat urmând cursurile Institutului de Mine din Petroșani și ulterior afirmându-se ca un cadru

I: Profesionist

R: ...profesionist..da...în domeniu

I: Deci a fost un model să spunem...

R: Da, urmând ca din localitatea noastră...la un moment dat am fost 14 studenți la Institutul de Mine din Petroșani

I: Deci a fost o molimă

R: Da..da...da...asta a fost

I: Evident că la repartiție ați optat, prima opțiune a fost...

R: Da...la repartiție întâmplarea o făcut că eu n-am avut buletin de Baia Mare dar dintre cei din Baia Mare am avut cea mai mare medie, terminând poziția 12 din vreo 350 de studenți și...am optat pentru mina Săsar din Baia Mare, din oraș

I: Și acolo ați rămas până ați ieșit...

R: Până am ieșit la pensie

I: Bun. Sunteți căsătorit?

R: Da

I: Aveți copii?

R: Am un fiu...

I: L-ați fi îndemnat...l-ați îndemnat spre această meserie? Sau...

R: Mina...deci odată...eu rămânând în pensie, pe urmă minele s-au închis

I: Deci o meserie fără viitor la vremea respectivă

R: Fără viitor...la vremea respectivă iar fiul meu o urmat cursurile Facultății de Medicină din...Iuliu Hațegan, din Cluj-Napoca...actualmente fiind chirurg

I: Da..deci și-a văzut de traiectoria lui profesională de succes

R: Corect

I: OK. Dar dacă ar fi fost pe la începuturile mineritului l-ați fi îndemnat să îmbrățișeze meseria asta?

R: Fără nici o problemă...eu am iubit ceea ce am făcut..dovadă că inclusiv în liceu eu am făcut topografie minieră adică...pe urmă prima dată am fost angajat la mină...la 18 ani...în 1977...la finalul anului 4, când am făcut și proiectul pentru lucrarea de diplomă la liceul minier...am fost angajat la mina Săsar la Sectorul 2 Wilhelm unde am avut și lucrarea „Conducerea în săpare a suitorului nr. 6 de pe filonul 2 Wilhelm”...

I: Da..da...da...deci aplicată deci...

R: Aplicată în liceu inclusiv lucrarea...și acum o am

I: Da...O întrebare pur personală. Dacă vrei să răspunzi dacă nu, nu.

R: Da nici o problemă

I: Sunteți o persoană religioasă?

R: Da

I: V-a ajutat acest lucru în meseria dumneavoastră? În munca dumneavoastră zilnică

R: Am fost crescut de mic și dus la biserică...biserica Ortodoxă Română, părinții mei fiind creștini practicanți sau cum să zic...mama era zi de zi la...adică duminică de duminică la biserică iar eu...inclusiv în timpul...cum să mă exprim

I: Erați pe lângă

R:...comunismului...eu am făcut cursuri de religie, pe lângă biserică ortodoxă din Tămaia, cu preotul L....deci nu...nu mi jenă să spun...

I: Nu-i...da nu-i nici o rușine...

R: Nu...numa spun

I: Da..da...da...

R: Eu am făcut...

I: V-a ajutat acest lucru în munca dumneavoastră?

R: Da...da...în ideea a te ajuta în stăpânirea de sine...adică preotul o încercat mereu să ne insufle...adică...să...să fim niște oameni corecți, demni, să ne respectăm părinții, să respectăm familia, să respectăm persoanele în vârstă

I:...semenii

R:...da...semenii...la mine-n sat n-ai putut trece pe lângă un vecin, un consătean fără să nu-l saluți...salutul nostru din satul meu era „Lăudăm pe Iisus”...și ți-i se răspundea „Lăudat să fie în veci”...deci n-ai trecut pe lângă o persoană în vârstă fără să nu dai binețele astea...altfel te lua de mânecă...să te întrebe „De ce nu saluți?”

I: Și cel în vârstă răspundea bineînțeles

R: Fără nici un...

I: Fără doar și poate

R: Fără doar și poate...

I: Așa...OK...Ce profesie aveți domnul F.?

R: Eu sunt inginer minier cu specializare Topografie, dar luând repartiția la mina Săsar...când m-am prezentat la post...postul meu o fost ocupat...de un alt tânăr cu un an înainte și mi-i s-o spus că nu mai există posibilitatea decât la o altă mină din bazin...și atunci am renunțat la

Topografie, întrucât părinții mei erau în apropierea orașului, la Tămaia, și am rămas ca inginer minier să îmi continui meseria

I: Cum ați început? Cum era începutul unui tânăr stagiar la Săsar

R: În...la mină la Săsar după ce m-am prezentat și am fost...am făcut formalitățile de angajare...am fost repartizat la un sector de producție, urmând ca pe perioada primilor 2 ani de zile să trecem pe la fiecare compartiment de producție din cadrul unității, respectiv: compartiment geologic, investiții, inclusiv normare, electromecanic...și acolo am mers, deci la toate compartimentele din cadrul unității, urmând 2-3 luni...în așa fel ca în doi ani de zile să cunoaștem întreaga activitate a unității în care am fost încadrați...

I: Lucru ăsta nu s-a mai întâmplat recent...pe urmă...ideea este că a fost sau nu a fost un lucru benefic?

R: A fost benefic pentru că am întâlnit, ne-am lovit de fiecare activitate care se desfășura specifică unității...de exemplu la Investiții...un singur puț se săpa la vremea respectivă în unitate și am avut ocazia să îl vedem...galeria conjugată Săsar...a doua mare lucrare de investiții care se executa la vremea respectivă...am avut ocazia s-o urmărim în săpare, să vedem...

I: Ce înseamnă conjugată?

R: Aaaa...deci pentru extracția minereului de la mina Săsar era o singură galerie de acces până la Dubla 2000 unde era un nod de unde se ramificau galeriile spre sectoarele de producție...deci toată producția se concentra la nivelul acestui punct și urma o singură galerie de 2 kilometri de la Dubla 2000 la suprafață...

I: Pe acolo ieșea de fapt tot minereul

R: Tot...toată producția minei Săsar...iar un mic carambol, un ambuteiaj...când cădea un vagon...gâtuia întreaga producție a minei

I: Paraliza producția, da

R: Da...și la un moment dat s-o luat decizia de a se săpa o galerie conjugată, paralelă cu galeria respectivă în așa fel ca orice accident sau tehnic pe una dintre cele două să nu afecteze transportul și extracția minereului de la sectoarele de producție

I: OK...da...am înțeles. După terminarea stagiaturii cum i se spune

R: Da...după terminarea stagiaturii am fost repartizat la Raionul 2 Wilhelm, așa îi zicea, în cadrul sectorului 2 era Raionul Wilhelm și Valea Roșie...atunci erau împreună...că pe urmă o devenit sector...și am ajuns să conduc activitatea raionului respectiv undeva la aproape 1 an și ceva urmând pe urmă Sectorul, printr-o decizie a Regiei, o fost considerat sau numit Sector de sine stătător, iar eu neavând vechimea necesară, n-am putut fi...

I: Eligibil pentru funcția de șef Sector

R: ...eligibil pe șef Sector...și atuncia am fost numit prin derogare adjunct șef de Sector și domnul inginer M. a fost numit șeful Sectorului...

I: Deci să înțeleg că de tânăr ați....

R: Da...deci...la 2 ani jumate...adică după 2 ani și jumătate de stagiatură am...

I: E o responsabilitate totuși...aveați oameni în subordine...

R: Da..da..

I: Cam câți oameni aveați?

R: În jur de 180 de oameni...era la vremea respectivă Wilhemul...deci Raionul Wilhelm

I: Apoi ați ajuns șef Sector

R: După perioada respectivă am ajuns adjunct șef Sector Borzaș...care era în plin avânt, adică într-o dezvoltare accelerată urmând să devină cel mai important sector al minei Săsar...

I: Ponderea producției miniere

R: ...a producției da...iar la 4 ani de la terminarea facultății am fost numit șeful Sectorului 1, cel mai important sector din punct de vedere al valorii producției extrase...deci...

I: Deci cu un conținut

R: Cu conținuturile cele mai mari și..

I: Dar de fapt...de fapt cea mai extinsă mină din

R: Da...da...la vremea respectivă era ...cum să mă exprim...2 raioane care s-o unit Sector 1A și 1B..deci partea din Puțul 2 era 1B, 1A-ul era de la Orizontul de bază în sus, spre suprafață...care întâmplător...la vremea respectivă se unise urmând ca pe măsură ce se lichidează rezervele de la Orizonturile inferioare să ne ridicăm spre suprafață, unde rezerva era mai mare...mai mare...

I: Da...ca să ne facem o idee...în Sofia, în zăcământul Sofia de care ați răspuns dumneavoastră erau peste 120 de filoane....

R: Da...da...da...și...

I: Deci și extinsă și productivă, dar și extinsă...extinderea însemnând de fapt probleme cu transportul deosebite

R: Da, da, da...

I: OK

R: Cu cele mai importante două filoane 10 și 25 Sofia

I: Așa...Cum era stabilită ierarhia...dumneavoastră erați șef Sector, deasupra dumneavoastră?

R: Inginerul șef Producție și Directorul unității și mai era Inginerul șef cu securitatea minieră tot deasupra mea care răspundea de problemele de securitate a muncii

I: Cu care era mai mult o colaborare, nu neaparat aaaa....era ierarhică?

R: Era ierarhică...adică dânsul mă controla pe mine...adică dacă se respectă securitatea muncii...adică metodele de exploatare, normele de securitate a muncii, dacă personalul respectă, dacă aerajul îi corespunzător normelor, dacă combaterea prafului și...lucru cu materialele explozive se face conform normelor care era...posibilitatea să zic de accidente cea mai mare...adică...și astea era urmărite de Inginerul șef cu securitatea minieră prin personalul care îl avea în subordine, adică....

I: Da..da...OK. Aveați oameni în subordine, evident, ne-ați spus la un moment dat că aveați 180. Care era ierarhia sub dumneavoastră?

R: Da....eu eram șeful de Sector, la sectorul Sofia aveam doi adjuncți, unu pentru 1A, unu pentru 1B și aveam maiștrii de schimb, pe fiecare schimb câte 3 maiștrii...așa era ca să pot da liberele...că era....3 maiștrii, deci aveam undeva cu...11 maiștrii cu maistrul electromecanic în subordine și adjuncți șef de sector, atunci o fost M. și cu S., Dumnezei să-l ierte! Că S. nu mai îi între noi

I: Care erau relațiile cu colegii de muncă? Ați fost un tip conflictual?

R: Nu....nu pot să spun că eram un timp conflictual...dar munca era muncă și fiecare trebuia să-și facă treaba și de acolo eram prieteni pe urmă...dar dacă fiecare își vedea de atribuțiile care le avea de realizat și în primul rând producția...asta era

I: Evident. Haideți să vedem o zi obișnuită de muncă a domnului F....începând cu trezirea și cu revenirea

R: Păi mă trezeam undeva în jurul orei 4 și un sfert...ieșeam în stația de autobuz, mă deplasam la unitate unde pe urmă era ședința de producție cu Inginerul șef an unității, unde ni se spunea producția realizată pe ziua precedentă, câte vagoane, cum...ce metal a fost raportat de la uzină...ce conținuturi, unde stă planul pe unitate pe ziua respectivă și ce trebuie să facem noi efectiv în urma citirii rapoartelor de producție a maiștrilor și a adjuncților de pe schimburile din ziua precedentă

I: Să specificăm că în rapoartele de serviciu să le spunem ale...maiștrilor erau specificate toate problemele care au apărut, nu numai producția

R: Toate problemele...nu...nu, nu...fiecare loc...la fiecare loc de muncă...dacă instalațiile de aeraj funcționau, dacă utilajele funcționau, dacă locomotivele, mijloacele de transport erau în funcțiune, dacă eu știu o fost evenimente deosebite în...eu știu accidente sau altceva în timpul schimbului, erau raportate în raportul maistrului din ziua respectivă, noi trebuind înainte de ședință să îl parcurgem acest raport și să știm ce informații îi dăm conducătorului superior, inginerului șef...cu producția...

I: OK. Urma apoi...

R: Urma...după fie că intram în subteran, fie că mergeam la birou și ne consultam cu colaboratorii noștri...inginer topograf, inginer geolog...celelalte persoane cu care intram în contact...normator, în legătură cu problemele ivite cu o zi înainte, respectiv ce conținuturi o primit geologul în legătură cu filoanele și...locurile de muncă unde suntem, dacă vreo lucrare

urma să...eu știu...să se finalizeze...topograful...dacă îi executată conform normelor și alte probleme...aprovizionare...

I: Era mai multă administrație aici decât meserie?

R: Era și administrație în sensul că deja

I: Zicem aprovizionare...aia...aia

R: Da...da...pentru că intrasem în anii 1984-1985 când începuse să se simtă lipsuri în ceea ce privește aprovizionarea cu piese de schimb, cu materiale de susținere, cu lemn...cu....și trebuia să te interesezi să vezi piese de schimb pentru locomotive, pentru perforatoare, mașini de încărcat și alte utilaje care se defectau și trebuia să mergi să rezolvi, să vezi cum poți să-ți procuri ceea ce ai nevoie în așa fel ca procesul de producție să se desfășoare în condiții normale și să poți să-ți realizezi sarcinile de producție...care le aveai...adică...

I: Care erau condițiile de muncă? Dacă spuneți c-ați lucrat mai mult la Sofia...despre Sofia povestim acum...

R: Păi...în Sofia...deci eu am lucrat la...în afară de sectorul de Investiții de Dealul Crucii unde am făcut numa recepția în perioada când am fost inginer șef, recepția Puțului un an jumate doi...deci am făcut recepția puțului, în rest eu am lucrat la toate sectoarele de producție a minei Săsar...deci am fost și în Valea Roșie șef de Sector și adjunct

I: Aaaa...deci ați fost

R: Și-n Wilhelm și șef de sector, și în Bartoșa și șef de sector...în Borzaș numai adjunct n-am fost șef de sector...și în Sofia o fost cea mai mare perioadă din...activitate

I: Da...în general

R: În general....Sofia o ridicat cele mai multe probleme din punct de vedere al tehnologiei, deoarece foarte puține panouri o fost întregi, unde s-o putut aplica o metodă de exploatare clasică...respectiv înmagazinare perimetrul Valea Neamțului sau abatajele cu subetaje dinăuntru care erau aplicate mai mult pe zona pilierilor....mai mult, în subteran, în sectorul 1A și 1B cea mai mare pondere a activităților o fost pe extragerea pilierilor, deci pilieri care o rămas în urma exploatării anterioare...a anilor trecuți, unde conținuturile erau mult mai mari și se insista să ne desfășurăm activitatea în acele zone...iar odată cu atacarea pilierilor întâlneam și panouri cu minereu rămase în urma înmagazinării, cu minereu cimentate...care încercam să aplicăm și încercam să le scoatem prin executarea unor galerii...culcuș sau în coperiș și cu instalații de perforaj, respectiv PG80 pe stâlpi să încercăm să perforăm, să provocăm minereul cimentat să coboare jos, de unde îl încărcam cu MIS-uri sau cu mașini de încărcat MIC-2P, să le încărcăm și să-l extragem spre suprafață....rambleu vechi cu conținuturi destul de ridicate...la vremea respectivă...

I: Pentru a avea un reper...noi exploatam, Săsar cu 2-3 grame la tonă, bătrânii când au exploatat acele panouri de care spuneți dumneavoastră se gândeau la 5-6 grame la tonă

R: Am avut pe 12 Țigheș 100 de grame

I: A....alea erau sigur...dar zic în general

R: Unde venea C. și tăta ziua acolo merea...deci am avut și excepții...și pe 10, pilieri unde era 10-15 grame...galerii întregi, adică...pilieri întregi unde...

I: Da, da, da...și pentru a avea o imagine să spunem mai, mai completă...o zonă neatacată, pentru că bătrânii au pierdut filonul ramură H...care avea niște conținuturi extraordinare

R: Extraordinare..da...da...

I: A fost în viu săpat și

R: Da...da...da...da....și ramura F și ramura F o fost tot o...25 ramura F care...avea 6-7 grame care era filon de 1 metru și 2...lucru rar întâlnit să ai...de la 237 până la 327 că acolo era 290-397...să ai panouri întregi unde să vii cu extragere cu subetaje și să nu ai probleme deosebite...lucruri care o fost lucrurile plăcute...a mineritului faptul că am mai întâlnit...pe Ion...panou 42, 43 unde am avut peste 10 grame și unde o rămas panouri întregi și am reușit să le extragem

I: Apropo de Ion și apropo de condiții...pe Ion era...

R: Caolină și condiții mai deosebite

I: Foarte greu de

R: ...și plus faptul că aflorimentul era la suprafață, iarna te întâlneai cu...

I: Îngheța tot

R: Îngheț

I: Îngheța și minerul

R: Da...păi am prins perioada respectivă când iernile ne înghețau țevile de aer comprimat, unde ajungeam la minus 25, între 10 și minus 25, minus 30 de grade..era foarte frig...și ne...confruntam cu faptul că înghețau țevile de aer comprimat și n-aveam aer comprimat...deci o fost probleme...asta e...

I: Și de la frigul de pe Ion ajungem la căldura de pe 25 ramură B

R: Da...da...

I: Temperaturi extreme

R: Temperaturi extreme, unde se lucra cu capse termorezistente, cu exploziv special pentru condiții de temperatură foarte ridicată, exploziv de import...asta o fost...

I: Evident că știți de existența bolilor profesionale specifice...

R: Da..da...da...a fost...noi ne-am....adică noi ne-am confruntat mai puțin...ultima perioadă...întrucât s-o aplicat perforajul umed, dar din ce povesteau cei dinaintea noastră,

morbiditatea mare la mina Săsar o fost datorită bolilor de silicoză întâlnite datorită faptului că în anii 60-70, până la introducerea perforajului umed, se lucra pe perforaj pe uscat, iar filoanele erau în principal de cuarț, deci conținut ridicat în siliciu...și automat...și plus indisciplina oamenilor și...și după ce s-o introduc perforajul umed...întrucât în lucrările verticale și...în timpul perforajului apa venea rece iarna peste ei și atunci nu foloseau apa la debitul care trebuia și apărea praf și îmbolnăvirile implicite...silicoză și bolile profesionale....

I: Ați avut de suferit din cauza lor?

R: Am avut...inclusiv eu sunt înregistrat cu fibroză pulmonară...deci...cei 24 de ani și-o pus amprenta și asupra mea fiind înregistrat adică după ...24 de ani de activitate în sub...20 în subteran efectiv să apară și...

I: Simțiți...

R: Da...da...oboseală...

I: Da?

R: Oboseală și faptul că atunci când temperaturile afară depășesc 28-30 de grade respirația îi mai greoaie...deocamdată atât...om vedea mai încolo

I: Nu a mai evoluat...Dar cele care nu erau recunoscute ca boli profesionale? Reumatismul...dermatite...

R: Erau...da...da...erau datorită faptului...în special vorbesc de...aici de Wilhelm mai mult...unde temperaturile pe perioada iernii erau destul de mici în subteran, efectiv puneai mâna pe perforator și ți-i se lipea de...utilajul respectiv...fiind din fier, foarte rece în subteran

I: Plus umiditatea

R: ...plus umiditatea...

I: Se lipea mâna

R: ...da...se lipea mâna și bolile...respectiv aprinderi de plămâni, bolile astea datorită răcelii și frigului din subteran erau mult mai frecvente de exemplu decât în Sofia unde temperaturile erau foarte ridicate, era cald, era peste 30 de grade..

I: Accidente în mină au fost

R: Au fost, au fost...cât timp am lucrat cu metodele de exploatare cu înmagazinare a minerului, datorită conținutului ridicat în sulf...și a faptului că apa se infiltra de la perforaj prin...magazinul de minereu...minereul avea tendință de cimentare și se formau clopote și în urma clopotelor și golirii...se întâmplau și accidente...

I: Prin clopote înțelegând...sub minereu rămânea un gol care ceda pilierul de material și îl ...

R: ...da...în timp ce oamenii lucrau, nu se știa că există...

I: Da...acel gol

R: ...acel gol, perforau...când ajungea apa...se tot surpa

I:...ăsta era cel mai frecvent

R: da...și apărea mișcarea asta circulară a minereului și rupea coloana și cel ce ajungea în clopot, 90% mureau...

I: Nu neaparat datorită asfixierii cât zdrobirii corpului

R: ...da...da...zdrobirii

I: ...ca într-o moară

R: da...ca într-o moară...exact...

I: Înmagazinare ne-ați spus de clopote. Care erau mai frecvente accidentele în afară de...

R: aaaa...copturile

I: Copturile

R: Copturile la...lucrările...întrucât...în Wilhelm n-o fost probleme, în Wilhelm mult mai puțin era posibilitatea întrucât roca era foarte tare...nici...în Vale da...încă mai erau copturi, dar mai...unde roca era mai slabă...Borzașul ridicând probleme, unde roca era de consistență mai slabă...aproape toate galeriile erau armate, fie în TH, fie în lemn...

I: Erau și profilele un pic mai...

R: Mai mari...

I: Un pic...

R: da...nu da și între 353 și la galeriile de investiție din lucrările de cercetare știi că era caroiagele care se făceau....foarte multe zone erau armate, adică datorită faptului că se tot...auto excava și ajungea la

I: Și roca...știți când scoteau mineral, minereu din Borzaș era...era alterat deja

R: Da...

I: Numa un pic dacă prindea apa imediat se altera andezitul...era foarte ușor alterabil. Ați fost mulți ani șeful secției de salvare...

R: Da...da...

I: Adică stației de salvare, scuze...

R: Da..de la...

I: Îmi puteți spune

R: 20 de ani

I: Îmi puteți spune de ce era necesară această stație de salvare și care era principiul ei de funcționare?

R: Păi stația de salvare era concepută pentru intervenția în cazul accidentelor care se întâmplau în subteran în sensul că puteau să intervină...în a salva persoanele accidentate din subteran sau dacă totuși s-o întâmplat și persoana respectivă o decedat...persoana decedată trebuia să ajungă afară..deci să poată fi înmormântată creștinește și...iar dacă a fost accidente cum a fost la Șuior sau în altă parte cu emanații de metan și condiții deosebite, noi dispuneam de aparatură de salvare în sensul de a putea intra în zonele cu metan, cu monoxid de carbon, cu bioxid de carbon...pentru a lua măsurile care se impuneau, pentru a readuce locurile de muncă respective la condițiile normale de lucru din subteran, respectiv montare de instalații de aeraj, susținerea lucrărilor respective unde apăreau probleme deosebite...

I: Era ca o ultimă soluție de fapt

R: Ultimă soluție da....

I: Pentru asta aveți un antrenament special...

R: Da...da...aveam patru întâlniri la nivel de lună, dintre care două la suprafață cu exerciții fizice, lucru la ergometre și exerciții fizice pentru menținerea condiției fizice și două lucruri...două zile pe lună pentru cunoașterea sectoarelor de producție a unității respective pentru care în fiecare, în orice moment un salvator să poată să se descurce, să cunoască activitatea din fiecare sector a minei...deci...

I: Erau...era o brigadă complexă...erau...

R: Da...

I: Erăi tineri mineri, erau mineri

R: Da...de la mecanic de mașină de extracție, electrician, lăcătuș, miner, artificier, toate meseriile le aveam în cadrul stației...adică meseriile strict necesare desfășurării activității miniere din subteran

I: Deci pentru a rezolva sub toate aspectele o anumită problemă

R: Da...sub toate aspectele...putea să intre...noi aveam mecanicul de mașină de extracție, putea să intre în sala mașinii, să urce pe mașină, să pornească mașina...aveam mineri, aveam artificieri care să puște în cazul dacă ar fi fost necesară lucrări de pușcare în subteran...aveam electricieni dacă ar fi fost probleme de natură electrică să intervină, lăcătuș în cazul în care am fi folosit unul din utilajele din subteran și era defecte să poată fi reparate deci...aveam tot, tot, tot...toate condițiile...eram 24 de oameni la un moment dat în stația de salvare

I: Mi se pare normal pentru că interveneați în situații de criză și trebuia să aveți toată logistica necesară

R: Da...

I: V-a rămas în memorie o intervenție din asta mai deosebită...o intervenție care v-a marcat? Bineînțeles că toate....în momentul de accident...mortal erau

R: Da asta vreau să zic că în momentul...

I: ...toate sunt tragice

R: Da...da am avut și un...o...cum să zic o acțiune fericită în care un vagonetar o fost prins într-o surprare, respectiv D. numele mi-l amintesc, prenumele nu...în care o avut loc o surprare, o fost surprins...în care o coptură s-o lăsat peste dânsul fiind prins și cu ajutorul salvatorilor am reușit să-l scoatem la suprafață, să-l deplasăm la spital și viața să-i fie salvată fără probleme

I: A fost una din cazurile fericite

R: Un...una din cazurile fericite...

I: Da...La ce nivel erau câștigurile salariale? V-a permis salariul să trăiți decent?

R: Da...da...salariul din subteran pot să zic că mi-o permis ca să putem...da nu prea multe nu ne-am putut cumpăra că...înainte de 89...aveam bani și n-aveam ce cumpăra...

I: Ce tehnici vechi de minerit știți că s-au folosit...sau din povești așa...s-au folosit și nu le-ați mai prins dumneavoastră? Povestea bătrânii...

R: Păi ce s-o folosit...s-o folosit perforajul în sensul cu...sfredele și cu ciocane, ceea ce știm noi...în rest noi n-am prins tehnicile vechi...deci...nu le-am văzut...n-am...când am venit era perforajul umed cu perforatoare P90 deci încărcarea minereului era cu mașini de încărcat, foarte puțin încărcare manuală cu lopata...transportul vagoanelor la rostogol se făcea cu vagoane...cu locomotive LAM 4, fie cu locomotive Diesel, transportul minereului de la sectoarele de producție la suprafață era cu locomotive electrice deci...eu n-am prins...cum să zic mineritul rudimentar cu...nu...nu...n-am prins...deci...

I: Ați prins și mineritul de dinainte de Revoluție și pe cel de după...

R: Da

I: Existau diferențe între ele? Au existat diferențe între ele?

R: Păi...pe măsură ce tehnica o evoluat, respectiv în zăcământul Borzaș că în cadrul Sectorului 1 unde era capete de filoane, pilieri, ramblee vechi...mecanizarea mai puțin, doar am folosit MIS-urile la încărcarea și recuperarea rambleelor vechi din abatajele vechi

I: Da

R: Dar în cadrul sectorului Borzaș s-o folosit tehnologii noi, încărcătoare frontale Fadroma, după aia Wagnere...cărucioare de perforat performante, electrice, deci...tehnologii moderne...gândiți-vă...nu-i tot una să ai o mașină de încărcat MIC 2P cu cupă de...într-un vagon de 1 metru cub îți trebuie câteva cupe de ordinul a 10 cupe de minereu sau o cupă de 3 metri cubi să ducă la colector fără să n-o mai transbordezi în vagon de unde pe o estacadă s-o rulezi și s-o duci cu un vagon de-un metru cub jumate la suprafață deci productivități mult mai mari

I: Metode cu productivități

R: Productivitate, subetaje

I: Dar este impus de zăcământ...de forma de zăcământ

R: Normal...păi...tehnologia, adică fiecare...tehnologiile moderne se acceptă, se folosesc acolo unde zăcămintul permite, în general România dispune de zăcăminte pe filoane relativ subțiri cu conținuturi mai mari sau mai mici...noi n-avem zăcăminte sub formă de stock-uri mari unde să putem exploata...mai puțin să zic Baia Sprie ce o mai avut, Săsarul-Borzașul...deci cazuri îs puține în țară de...față de alte țări care au minerit mai modern, mai mecanizat...

I: Cunoașteți legende, superstiții...sau povești reale sau imaginare referitoare la minerit?

R: Nu...adică ce știm, știm că în perioada de după război când mina Săsar o luat avânt știm că producțiile erau foarte mari...mineritul din Sectorul 1 se desfășura pe cele două filoane mari 10-le și 25 cu lățimi de ...între 6 chiar unele zone până la 8-10 metri zice că era unde productivitatea mare, conținuturile mari, iar producțiile erau extraordinare de metal și...conducerea superioară de partid la vremea respectivă îi sărbătorea pe minerii...cum să zic care aveau rezultate...

I: Merituoși

R:...merituoși în curtea unității cu fanfară cu...

I: Da...Știți cum se chema înainte Săsarul, nu?

R: Petre Gheorghe

I: De ce?

R: Nu pot să spun...nu știu

I: Nu era unul dintre minerii frunțași?

R: Nu știu...asta...probabil nu...

I: După numele lui...

R: Nu știu...știu doar că erau perimetre....deci în Wilhelm pe orizonturi erau perimetrele diferitor acționari care....pe Valea Borcutului știu că era Pocol...acolo era altcineva deci în Sofia erau altcineva...Pocol era în zona asta Valea Neamțului-Valea Borcutului...deci...așa...

I: Unde-i aurul lui Pocol?

R: Nu știu...

I: Îl căutăm?

R: Nu știu...nu știu...dar...era un zvon la vremea respectivă că ar fi cerut...dacă îi adevărat...să-și paveze biroul...dormitorul...nu știu...cu monezi de aur care avea pe marcă și față avea capul regelui sau...așa...

I: Profilul regelui

R: ...și nu i s-ar fi dat voie decât dacă pune moneda pe dungă...sau cum să zic...nu știu dacă-i adevărat...

I: OK...da...îi o legendă, nu?

R: Da...îi o...dar...zice că ar fi fost la un moment dat un om foarte bogat, minele care le exploata și filoanele, conținuturi ridicate și cu niște performanțe și niște realizări foarte bune adică dovadă...și-o făcut casă pe Valea Borcutului...mai încolo...cum să zic, o avut un fel de părculeț dendrologic unde avea diferite plante aduse de nu știu unde din lume și...deci o fost un om destul de bogat la un moment dat...

I: OK. Ce sărbători erau specifice minerilor? Laice sau religioase

R: Păi...specifice erau...ce-am auzit eu...înainte era Sfânta Varvara și Ziua Minerului...alte zile nu prea știu să...Ziua Minerului care...noi o sărbătoream în preajma zilei de Sfântă Mărie, deci...care o consideram noi ardelenii sau maramureșenii ca ocrotitoarea minerilor. În alte zone, Valea Jiului de exemplu...Sfânta Varvara...Sfânta Varvara o fost și aici în bazinul nostru

I: Ați avut vreodată sentimentul apartenenței unei categorii speciale? Aceea a minerilor?

R: Nu mi-o fost niciodată jenă să recunosc că-s miner

I: Nu jenă...mândrie mă refer

R: Aaaa...da...deci am fost mândru și inclusiv acuma cu cea mai mare plăcere spun oricărui om că eu sunt miner...formația mea îi miner...inginer minier...tatăl meu o fost miner, eu sunt miner și am trăit după minierit până când mina s-o...închis

I: Minerii aveau un loc aparte în sânul comunității?

R: N-aș putea spune că erau...adică erau ca și orice meserie...adică

I: Erau priviți altfel? Poate prin prisma câștigurilor, poate prin prisma...statutului?

R: Nu că...cum să vă spun, înainte de 89 toată lumea câștiga...adică...nu pot să zic că erau câștigurile foarte mari față de alții...că atunci toată lumea câștiga bine dar nu avea ce să cumpere de...

I: Da...câștiga bine filozofic...în termenul filozofic

R: Filozofic...în sensul că erau bani dar nu prea aveai ce să cumperi de...

I: Da...

R: Țin minte că...na...adică...lumea își procura carnea din târg, adică mergea cumpăra purcelul, îl tăia și îl sacrifica ca să aibă ce pune familiei, degeaba avea bani că n-avea de unde să-și cumpere carne...

I: Așa-i

R: Doar faptul că noi totuși am beneficiat la mină, se aducea pâine...era alimentara din incinta minei mai bine aprovizionată decât în oraș...beneficiam oarecum de...unele avantaje față de alte meserii, alte..

I: Ramuri ale industriei

R: Ramuri de activitate...

I: V-a afectat personal închiderea de mine?

R: Oarecum...oarecum...în sensul că eu aş mai fi avut de lucru încă 5-7 ani până la pensie, dar datorită ordinelor, deciziilor date în sensul că eu am funcţionat cu procent de subteran...70% am avut procent dar am avut activitatea de salvare care mi-o completat procentul de subteran de mai figura încă 4 zile considerate de subteran pe lună...deci eu pot să zic că am avut la încheierea activităţii aproape 21 de ani de subteran din cei 24 efectiv care i-am muncit la mina Săsar...dar...majoritatea colegilor o fost afectaţi în sensul că activitatea s-o sistat înainte de-a ajunge să-şi facă stagiul de vechime necesare pentru...deşi cred că activitatea ar fi putut continua că încă rezerve mai erau...dar aşa a fost conjunctura...un cum să vă spun...accidentul de la Aurul, de la uzina de preparare a minereului o dus la încetarea mult mai bruscă şi mai brutală a activităţii...datorită accidentului cu cianura

I: A sensibilizat

R: Păi asta o fost...că o cerut Ungaria despăgubire şi...gata...

I: Deci comunitatea a avut de suferit...

R: Da...da...da...da...da...aproape cu câţi m-am întâlnit dintre mineri care i-am avut şi care n-o reuşit să-şi adune vechimea necesară au emigrat...s-o recalificat în construcţii şi o emigrat în Anglia, în Franţa, în Spania...în...pentru că în oraş la un moment dat nu se găsea de muncă pentru atâţi şomeri rămaşi în urma închiderii minelor şi uzinelor care produceau utilaje şi piese de schimb pentru utilajele din subteran...respectiv UMM, IMUAS...

I: Da, da

R: ...şi atunci o trebuit să-şi cate de lucru în altă parte...

I: Suntem de acord că mineritul a reprezentat o industrie emblematică pentru Baia Mare şi nu numai pentru Baia Mare

R: Absolut...îmi povestea socru-meu...în momentul în care o venit din Făureşti în Baia Mare în anii 40-50...că atunci o venit ca copil, era copil...c-o stat într-o şură...şi o venit cu tata că mama murise şi o rămas 5 copii şi o venit în Baia Mare...Baia Mare avea undeva la 14.000 de locuitori şi datorită dezvoltării mineritului în anii 90, Baia Mare o ajuns undeva la 140-150.000 de locuitori...suport o fost tocmai activitatea minieră, de aia zicea că era...cum să zic...eram o zonă cu...monoindustrială...adică principala activitate era mineritul, adică...sau activităţi

I: Conexe mineritului

R: ...conexe mineritului

I:...sigur că s-au dezvoltat celelalte ramuri legate de minerit

R: Da...da...de minerit

I: ...utilaje miniere

R: Deci în

I: Plus atâta că am înțeles că din punct de vedere politic s-a luat decizia ca și pentru soțiile minerilor să înființeze industrii....

R: Bine....da....o fost

I: Faimarul, Unirea

R: Faimarul, Filatura...

I: Filatura

R: Da...da...da...da și care...o măgărie s-o dărâmat tot...da asta e..

I: Bun suntem de acord că îi o industrie emblematică. Ce ar trebui să facă comunitatea pentru a, pentru această...pentru prezervarea memoriei...pentru...totuși...mineritul probabil se va sfârși cu noi...asta este în mod...

R: Mineritul probabil...că unele zone și unele perimetre care...mai prezintă interes din punct de vedere economic și care ar putea fi puse în valoare cu un efort financiar mai mic să intre în exploatare la un moment dat în...anii care urmează...dar la...numărul și producția la care a avut nicio....cred că niciodată...

I: Da, dar ce ar trebui să facă comunitatea pentru a...

R: Și comunitatea pentru a...măcar să...Baia Mare să poată arăta lumii că o fost un centru minier deosebit poate ar trebui un anumit, o bucățică dintr-o mină oarecare să fie pusă în valoare, să putem lua cine ne vizitează orașul să putem să-l luăm să-l ducem să-i arătam un puț, o mașină de extracție, un filon...un mic abataj, o lucrarea minieră...un...pentru că cred că v-ar fi....ar fi interesați, singurul lucru care ne mai amintește că în Baia Mare o fost minerit, la ora actuală îi Muzeul de Mineralogie...îi păticia aia mică care amintește lumii „Mă în Baia Mare o fost minerit!”...în rest nimic

I: Din păcate

R: Peste tot îs porți ruginite, lacăte puse...și nimic...asta-i la....ora asta

I: Ajungem la un subiect drag nouă...florile de mină. Ce știți despre ele? V-ați întâlnit în cariera dumneavoastră

R: Da...da...da...da eu mai puțin, la noi o fost, în Săsar o fost...foarte puține flori de mină, mai puține...mai mult o fost în Wilhelm, unde s-o găsit pe perimetrele de Complex niște calcit, ametist, calcit roz...în care...țin minte momentul în care se extrăgea, vagoanele și se răsturnau pe haldă după Revoluție, după anii 90 deci...erau alte persoane care căutau...

I: Iubitori de....frumos

R: ...de flori de mină...care căutau bulgări de cuarț, de calcit...ca să...

I: De unde provenea calcitul roz? Din Wilhelm?

R: Din Wilhelm de pe Filonul 6 complex...

I: Ne puteți preciza și nivelul, orizontul, cumva?

R: Păi era pe...ăăă...de la orizontul de bază în sus...tot...filonul ajungea, era cel mai lat filon de Complex cu conținuturi destul de ridicate, era plumbozitul...vata aia...așa și...în schimb calcit roz era din abundență

I: Deci o apărut și plumozitul acolo

R: Da...da...da...din abundență era calcit roz, iar pe 2 Wilhelm era ametistul...și la fel și pe 3 Complex..deci apărea ametistul și unde apărea...

I: Violet închis sau violet deschis?

R: Da...și violet închis era...că șoferii luau și-l duceau și-l vindeau în Ungaria la bijuterie, la magazinele de bijuterie...pentru că din blocul...deci chiar dacă nu avea cuarț

I: N-avea cristale bine definite...

R: Da...se debita și se punea în bijuterii ca piatră semiprețioasă

I: Da...Ăla violet de Valea Roșie nu știți nimic despre el...

R: Nu...nu...nu...n-am...efectiv în Valea Roșie am lucrat destul de mult da n-am prins flori...să văd...

I: Bine...Săsarul n-a excelat prin flori...

R: Nu

I: ...mai era ceva ametist pe 12 Sofia în Sofia...dar nu foarte

R: Nu...nu...și țin minte că la redeschiderea orizonturilor din Dealul Crucii o mai găsit gips în apa aia

I: Aaaa...cristaliza instantaneu

R: Da...da...instantaneu

I: Era magia...băga mâna și scoteai

R: Cristalul de....

I: Cristalul de...

R: Da da...atâta o fost

I: Da nu rezista ăla dacă îl scoteai

R: Nu, nu, nu...era na...având în vedere că la noi era flori...era...îl scoteai la suprafață, lumea îl vedea...

I: Știți ceva din povești că s-a inundat Dealul Crucii deliberat în anii 50?

R: Nu...n-am...

I: Nu...OK

R: N-am...n-am avut de unde să știu, adică eu am fost la țară și când am venit..

I: Nu...din povești, din...

R: Nu, nu, nu

I: Din ce ziceau bătrânii

R: Nu...știu că era zvonuri că era rezervă că o fost introdusă în conservare dar...c-o fost inundată, că n-o fost inundată...după aia am aflat de fapt că...care îi adevărata istorie și că ar merita excavat pe partea superioară a zăcământului și...mai puțin...

I: Ne apropiem de sfârșitul interviului...Domnule F., ce-a însemnat pentru dumneavoastră mineritul? Să lucrați în minerit?

R: Viața mea...25 de ani, cei mai frumoși...de la 25 la aproape 50 de ani i-am petrecut în mina Săsar...pot să zic în unele perioade chiar și 10-12 ore pe zi eram în mină, la mină...fie în subteran, fie la suprafață...fie la stația de salvare...deci 25 de ani din 60 de ani, 60 și de ani i-am făcut în mina Săsar...și nu-mi pare rău...nu...nu...nu...o fost ani frumoși, ani de muncă, ani de...mi-am putut cum să zic întreține familia, mi-am putut educa copilul, să-i asigur o școală bună, să-l susțin în realizarea profesiei...tot ce vreți, adică...

I: Cum e să ai o responsabilitate, gândindu-te că ai atâția oameni în subordine care intră în subteran....a fost greu? A fost...

R: Problema o fost dacă ai știut să te faci respectat...și ai controlat activitatea care o ai în subordine...sigur că nu-i o activitate ușoară...îi minerit adică...când spui...îi acolo în fundu pământului adică îi în subteran, dar cu hotărâre, cu respect, cu muncă multă ai reușit să te faci respectat și ai reușit să ții activitatea sub control, să-ți faci sarcinile, să nu...pot să zic că am făcut 24 ani de mină dintre care 22 am fost șef și nici un om din subordinea mea nu o murit în mină

I: Este o realizare extraordinară

R: O realizare extraordinară...am avut accidente, că nu pot să zic că n-am avut accidente, dar nici un om din subordinea mea n-o murit în subteran, nici datorită activității din subteran, eu știu să moară din cauza unui accident din subteran...

I: Da..

R: Nu...am avut accidente...și-o rupt o mână, un picior...dar s-o refăcut și-o revenit în subteran și am muncit înainte și am mers înainte fără probleme...problema îi să te respecti pe tine însuși adică să respecti meseria pentru care te-ai pregătit și atunci fără probleme...adică...sunt lucruri...nu-i o muncă ușoară...încă o dată spun n-o fost o muncă ușoară...dovadă că m-am și îmbolnăvit, nu-s sănătos perfect...am fibroză pulmonară deci...dar...

I: A meritat cu alte cuvinte

R: A meritat...îi o viață...nu poți să ...nu știu dacă aș mai face

I: ...altceva

R: ...altceva...pentru că la terminarea liceului am vrut să mă fac electronist și n-am mai...am ales cealaltă parte...deci nu știu dacă a doua oară aș mai....dar o fost o...nu regret...nu regret...ce-am făcut, nu regret niciodată

I: Dar dacă ar fi să o luați de la început...v-ați mai gândi un pic...

R: Probabil, probabil...pentru că nu știu dacă s-ar mai putea repeta...eu cum s-ar spune am prins ultimul tren

I: Am înțeles...

R:...deci eu am ieșit...am avut șansa că la data închiderii...nu închiderii, că după mine, după pensionarea mea o mai fost 1 an și ceva și mina s-o pus punct. Dar eu normal în...într-o activitate normală ar fi trebuit să mai muncesc 7 ani...

I: Da...

R:...deci...cum să vă spun...am trecut...cum se zice? Mi-o trecut glonțul pe lângă

I: Da...

R: Și puteam foarte simplu să fiu și eu între cei care să îmi caut un lucru pentru că...similar cu munca de miner ce găsești să faci? La ce te pricepi?

I: Nimic...OK. Ce sentimente vă încearcă acum când rememorați trecutul?

R: Când trec...când vin aici la casă unde suntem acuma trec pe lângă Flotația de la mină de la Săsar...și când văd...că putea să rămână pe loc așa...cum o fost fără s-o tăiem și s-o dăm la fier vechi...și poate, poate după noi cineva și-ar fi pus problema să mai extragă ceva, să facă ceva...nu mai are posibilitatea...tot, tot, tot, tot, tot am distrus...ca și vandalii...în loc să îl lăsăm, auzeam că în alte părți în lume la închiderea unei unități miniere intră în conservare...păstrează...se evacuează apele, uzina de preparare intră în conservare, se menține relativ în funcțiune ca oricând să poată fi pusă în valoare și s-o folosim...la noi totul s-o distrus...totul...totul...

I: Ați anticipat un pic întrebarea următoare...Credeti că se va redeschide mineritul?

R: Niciodată...adică la...la...deci mici perimetre posibil...dar la...efectivele și producția care am prins-o noi nu cred...nu cred...probabil cum vă spun...o mai rămas și îs convins c-o rămas și știm noi și...pe Bartoșa și pe Valea Neamțului și la Turț, și în alte părți o mai rămas rezerve...și la Baia Sprie, și la Cavnic...probabil o mai rămas rezerve care pot fi exploatate cu sprijin sau de la stat dar pot fi extrase...dar la ce activitate și ce amploare o avut mineritul maramureșean în anii 70-90 deci nu cred

I: Da.OK...Ce credeți că ar mai fi de adăugat?

R: Să fim sănătoși...

I: Mulțumim

R: Sau cum să zic

I: La fel vă dorim și dumneavoastră. Vă mulțumim tare mult domnule F. pentru interviu și...multă sănătate vă dorim

R: Să fiți și dumneavoastră sănătoși...